

ДИНАМІКА РЕФЛЕКСІЇ ОСОБИСТІСНОЇ ЯКОСТІ «ЧЕСНИЙ» У МОЛОДШОМУ ШКІЛЬНОМУ ВІЦІ

Чернушич Ірина

студентка 5 курсу соціально-
психологічного факультету

Науковий керівник:

кандидат психологічних наук,
доцент **Н.О. Никончук**

Рефлексія формується в молодшому шкільному віці, адже саме у процесі навчальної діяльності учні починають аналізувати свої дії, поведінку, себе по відношенню до інших. Такий аналіз є не досить чітким та ґрунтовним, однак на даному етапі вікового розвитку школярі вже можуть усвідомлювати прояви особистісних якостей (доброзичливість, щедрість, чесність тощо).

Проблему розвитку рефлексії у молодшому шкільному віці вивчали В.В.Давидов, І.М.Семенов, В.І.Слободчиков, С.Ю.Степанов, Г.А.Цукерман та інші дослідники.

Мета нашого дослідження полягала у вивченні динаміки рефлексії особистісної якості «чесний» у молодшому шкільному віці.

Вибірку склали 100 учнів 1-4 класів загальноосвітньої школи та школи-інтернат (по 50 осіб з кожного навчального закладу).

Для дослідження динаміки рефлексії особистісної якості «чесний» у молодшому шкільному віці було побудовано авторський опитувальник з опорою на методику вивчення динаміки здібностей (МВДЗ), розроблену О.Л. Музикою.

Порівняльний аналіз результатів дослідження учнів 1 та 4 класів, які навчаються у загальноосвітній школі та школі-інтернат, показав спільні та відмінні тенденції у розвитку рефлексії особистісної якості «чесний».

З 1 по 4 клас в учнів обох навчальних закладів збільшилася загальна кількість виокремлених особистісних якостей. У досліджуваних загальноосвітньої школи середній показник виділених особистісних характеристик зріс з 4,3 одиниць до 7,8 одиниць, а в досліджуваних школи-інтернат з 2,4 до 5 одиниць.

Відмінним є те, що діти, які навчаються у загальноосвітній школі, загалом виокремлюють більше особистісних якостей, ніж їх однолітки зі школи-інтернат. Першокласники загальноосвітньої школи назвали 108 якостей, а першокласники школи-інтернат 60 — якостей. Отже, досліджувані першої групи особистісних характеристик виокремили у 1,8 разів більше. Четвертокласники

загальноосвітньої школи загалом виокремили 181 якість, а їх однолітки зі школи-інтернат — 125 якостей. Отже, учні першої групи 4 класу загальноосвітньої школи особистісних характеристик виділили у 1,5 рази більше.

В обох навчальних закладах з 1 по 4 клас зріс відсоток дітей, які самостійно виокремлюють якість «чесний» поряд з іншими особистісними характеристиками. Зазначену якість самостійно назвали 48% першокласників та 60% четвертокласників, які відвідують загальноосвітню школу, та 24% першокласників і 52% четвертокласників, які навчаються у школі-інтернат.

Відмінним є те, що особистісну якість «чесний» самостійно частіше виокремлюють вихованці загальноосвітньої школи. Особливо яскраво згадана тенденція простежується на початку вікового періоду. Так, відсоток першокласників, які самостійно називають якість «чесний», у загальноосвітній школі вдвічі вищий ніж у школі – інтернат (48% та 24% відповідно). У четвертокласників згадана тенденція простежується слабше (60% та 52% відповідно).

Дослідження показало, що учні школи-інтернат значно нижче оцінюють рівень розвитку особистісної якості «чесний», ніж школярі загальноосвітньої школи. Середній показник рівня розвитку згаданої характеристики першокласників школи-інтернат — 3 бали, а першокласників загальноосвітньої школи — 6 балів. Середній показник рівня розвитку якості «чесний» учнів четвертого класу школи-інтернат — 4 бали, а учнів четвертого класу загальноосвітньої школи — 6 балів. Дані результати можна пояснити тим, що діти зі школи-інтернат перебувають у специфічному соціальному середовищі і частіше змушені демонструвати протилежні «чесності» особистісні негативні якості, а також мають вищий рівень критичності.

Перспективи дослідження вбачаємо у перевірці отриманих даних на більшій вибірці.